

No picnic

**LENKA
KAPSOVÁ**
překladatelka

ZTRACENÍ V JAZYCE

Ani po letech mě nepřestává fascinovat stručnost, zhuštěnost tak typická pro angličtinu – a to přesto, že se právě touto vlastností vzpírá českému překladateli, který musí odolávat vábení košatých souvětí.

Virtuózní příklad z poslední doby jsem našla v románu, kde hlavní hrdina líčí svůj rozhovor s lékařem a v jednu chvíli říká: *I shrug no.*

V kontextu daného rozhovoru to znamená asi tolik: Pokrčím rameny a zatvářím se přitom, že spíš ne. Nebo: Pokrčím rameny tak, abych naznačil, že ne. Nejstručněji snad: Pokrčím rameny, jako že ne. Dobrá, ale zkuste si v reálu pokrčit rameny tak, abyste vůbec něco naznačili! Až vám to půjde, pokrčte jimi, jako že ne. A nakonec naopak – pokrčte jimi souhlasně.

Že jsou to nesmysly? Reálně asi ano, ale tři krátká anglická slova (já – pokrčit rameny – ne) postačí k tomu, aby se všechn tento obsah do věty vtěsnil. V pouhých osmi písmenech dostaneme informaci, o koho jde, co fyzicky dělá, a navíc co tím chce říct. Není to neuvěřitelné?

V anglicky psané beletrii lidé neustále někam hledí, klopi zrak, vrhají letmé pohledy, k někomu vzhlíží, upírají na něj oči nebo si s někým pohledy vyměňují

Je samozřejmě možné nemazat se s tím a každou větu košatě rozvinout. Pak se ovšem může stát, že z autora, pro něhož je typický úsporný jazyk, uděláme užvaněného pisálka. Pokud tedy chceme zachovat přibližně stejnou délku textu, či spíš jednotlivých vět, musíme hledat jiné cesty, jak v češtině ušetřit slova. Ale kde?

Jeden příklad za všechny. Během překládání knížek jsem si všimla, že v anglicky psané beletrii lidé neustále někam hledí, klopi zrak, vrhají letmé pohledy, k někomu vzhlíží, upírají na něj oči nebo si s někým pohledy vyměňují. Možná by pro to nějaký kulturolog dokázal najít nějaké hlubší vysvětlení. Každopádně mě při revizi vlastního překladu praštilo do očí, jak často věty začínají slovy: Viděl jsem, jak... Vidím, že... Nejprve jsem to řešila synonymy: Všiml jsem si... Pozoruju ho, jak.... A došlo mi, že slovo „vidět“ je vlastně pouhá vycpávka. Když vypravěč popisuje, jak jde jeho bratr do schodů a kouká mu podolek, není přece potřeba zdůrazňovat, že to vidí. Dá se rovnou začít „Zpod županu mu kouká podolek košil“ (a ne „Vidím, že mu zpod županu...“).

I další slovesa související s díváním jsou často konvenční a slouží jen k posunování děje nebo členění rozhovoru. Představme si fiktivní postavy Leanu a Freda. Vždy, než Leana Fredovi něco řekne, vzhlédne k němu nebo na něj upře zrak, ačkoli nic nenažnačuje, že by se předtím dívala někam jinam. Pro dívání má angličtina vůbec úctyhodnou výbavu: jen pro naše „zírat“ má slova *stare*, *gaze*, *gape* (zírat vyjeveně čili vejrat) a *glare* (zírat nasupeně).

Jestli máte pocit, že stručnost anglické věty uvedené na začátku už nelze překonat, mám pro vás jeden trumf ze života. Zaznamenala jsem ho při výletu na běžkách na Liščí boudě. Na vstupních dveřích tam visela cedule: Žádáme hosty, aby v těchto prostorech nekonzumovali vlastní donesené jídlo ani nápoje.

A pod tím anglický překlad: NO PICNIC.